

Издази три
пут у месецу
на 1½ табаку
Претилата се
шаље напред
уредиштву

Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 фор. на по
године 30 гр.
или 3 фор.
на три мес.
15 гр или
1. фор. и 50
новчића.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Религија и наука — Историја хришћанске цркве. — Опис Манастира Дужи. — Чудеса.

Религија и наука

Много се досад говорило и писало о том важном питању у каквом односају стоје ове две поглавите гране људскога живота — вера и наука. Али нам се чини, да још нико није тако дубоко проучио то питање и тако непристрасно решио као што је Спенсер, један од најславнијих данашњих философа англиских. Пре две године штампани су његови философски огледи у седам књига, и пета књига посвећена је расправи тога важнога питања. Ми ћемо се постарати да у кратко познамо читаоце са мислима тога великог философа нашег доба, који је дивно објаснио свезу између *религије и науке*.

Има једна руска пословица, која каже: „њет худа без добра,“ а ми кажемо да нема заблуде у којој не бих било макар једне искре истине. То треба увек имати на уму при оцени свачијег мишљења, свачијег веровања. Вера која је дошла у сукоб са фактама поричесе са презирањем; у ватри антагонизма никоме не пада на ум да запита себе: шта је било у тој вери тако, што је могло привући к себи пажњу толиких умова. А међу тим морало је бити у тој

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

вери нешто, што је говорило у њену корист. То „нешто“ саставља сугластност вере са извесним фактима. Може бити, да у свакој вери ни је било подпуне и опредељене сугласности са извесним фактима; али у сваком случају било је неке сугласности. И најчудноватија прича имала је основу своје истински догађај; кад не би било догађаја не би било ни чудновате представе о њему. То треба приметити и односно свију веровања људских у опште. И ако нам се чини да су неке вере лажне, опет се мора признати да се оне оснивају на неким податцима опита, и садрже у себи бар неку искру истина. Није могуће да људи верују нечему што је са свим противно истини. А да је тако, о томе ћемо се потпуно уверити кад промотримо једно од оних људских веровања, која су под разним формама постојала код свију народа и у сва времена.

Најстарија предања представљају нам поглаваре народне као богове или полубогове. Они су били у очима својих поданика као нека виша суштства по своје постанку и могућству; њима су давали божанска имена и чинили такве почести, какве се чине пред олтарем богова. И данас има дивљака, који приписују својим поглаварима и њиховој деци небеско происхођење, или их сматрају за једиње људе који су обдарени душом.

У периоди мало мањег варварства и код народа, који стоје на неком ступњу развика, ми налазимо та веровања измењена и у другчијем облику. На поглавара негледају као на Бога или полубога, већ као на човека, који влада божијом влашћу.

Доцније, с развикој цивилизације, опште мишљење о одношају између поглавара и народа претрпело је знатне промене. Ако поглавари ни су постали од Бога они су добили право од њега; то су намесници божији. Као намесници богова они заслужују свако поштовање, али много мање, него што заслужују сами богови. Од — ото доба кад

се тако почело гледати на поглаваре, постаје и њихова власт мање произвољном. Поданици почињу мало помало порицати право поглавара да произвољно расположе животом и имањем; подаништво сматра се као просто покоравање заповестима поглавара.

С даљим развитком политичких тежња народа настаје још веће ограничење власти поглавара. Веровање у надприродни карактер поглавара оставио је по себи само неку склоност масе да приписује поглавару необичну доброту, мудрост и лепоту; али му пориче она права и преимућства, која се у прва времена сматрала ван сваког спора.

Тако порицање првих политичких веровања није се показало само у том правцу. Данашње мишљење о влади, — ма какве она форме била, — далеко се разликује од онога, кога су се држали стари. Тада се предпостављало да свако правителство, било народно или аутократско, има произвољну власт над поданицима. А сада ми сасвим другачије мислимо не само што се тиче лица, која добијају власт над народом, него и што се тиче обима те власти.

Накратко: пре се мислило да је држава цел, а грађани да су средство; сад се мисли обратно, да су грађани цел, а држава да је средство, то јест, држава постои ради грађана, а не грађани ради државе. Па које је од тих различних мњења истинито а које лажно? Многи данас тврде, да је од свију тих разноликих веровања о постанку и обимиу власти само једно истинито, а сва остала да су лажна. Ми не мислимо тако, већ напротив, тврдимо, да свако то веровање садржи у себи истину, која је више или мање изопачена заблудом. Сва та веровања, ма колико се чинила смешна за оне људе који нису у њима васпитани, црпе своју животну снагу из једног истог необоривог факта, Сва та веровања теже једној истој цели, да се лична дејства доведу у сугласност са друштвеним потребама; да се поједине воље покоре општој вољи друштва. Постоји грдна

разлика мњења о власти према којој мора бити та покорност; људи се веома разликују односно мотива те покорности и обима њеног; али су сви без разлике сугласни у томе, да мора бити нека покорност. Полазећи од најстарије и најгрубље идеје о поданству, па долазећи до најразвијеније политичке теорије нашег доба, ми свуда видимо потпуну сугласност односно тога факта. Реко би човек између дивљака, који сматра да његов живот и имање потпуно зависи од воље свога поглавара и анархисте, који пориче право сваком правителству ограничавати његову личну слободу, реко би човек да између њих лежи велика провала; али у самој ствари није тако; њихови погледи сусретају се у једном општем факту. Оба они допуштају границе, које не сме прећи личност у својој радњи; но један види начело те границе у вољи монарха, а други гледа на то, као резултат равно правног требовања свију грађана.

(Продужиће се.)

Историја хришћанске цркве.

IX.

Путовање светог апостола Павла у Грчку.

(Діјани. Апост. гл. XVI. XVI. XVI.)

Павле пошто је пробавио неко време у Антиохији, рекне Варнави: „хајдемо опет да походимо браћу по свима варошима, где смо проповедали, и да видимо, како они живе.“ Варнава пристане, но зажели у исто време да узме са собом нећака, Јована Марка, што Павле није хтео. С тога се они раздвоје Варнава и Јован Марко одплове у Кипар; а Павле, узевши са собом Силу, после молитве, предузме друго апостолско путовање.

Он је походио цркве у Сирији, Киликији, Дервији и Лиистри. У последњој вароши узео је са собом младог ученика по имену Тимотеја, који му је био веран сапутник и при-

иатељ. Свети проповедници, обилазећи разне вароши и пределе, свуда су проповедали слово и саопштавали закључења сабора Јерусалимском. Павле, предавши себе подпуно вољи божијој, није сам изабрао пут свој, но је следовао наложима св. Духа, који му је чудним начином показивао, куда ће ићи. Њему је у сну заказано било да иде у Македонију, у Грчку. Павле сад седне са сапутницима својим на брод и одплове у Грчку. Осем Силе и Тимотеја, он имађаше са собом јошт Луку, писца еванђелија и књиге делања. Овај је био Елин из Антиохије, и од тога времена готово се увек находио при апостолу Павлу.

Грчка је у то време припадала такође Римској империји и називала се још Ахајом; житељи њени бејаху незнабошци и клањаху се идолима; но скоро у свима варошима бејаше синагога за Јудеје; јер је у Грчкој било врло много Јудеја, — и Грци су свима дозвољавали, да могу слободно веровати своју веру и разлагати своју науку.

Павле и његови сапутници, кад су дошли у Македонску варош Филипе пођу к молитвеници, која се нахођаше близу реке, и ступе у разговор с неким женама. Једна од њих по имену Лидија, која је водила трговину са багреницом, слушала га са особитом пажњом, и Господ отвори њено срце да разуме истину. Она прими крштење са целом својом породицом, и апостоли живљаху у њеном дому за време бављења њиховог у Филипама.

Но и у овој вароши претрпе апостоли страдања и гоњења. Ту се находила једна служавка прорицателнога духа, која је своим гатањима знатне приходе прибављала своим господарима. Кад је сретала апостоле, она је ишла за њима и викала: „Ови су људи слуге свевршњег Бога! Они нам показују пут спасења!“ Павле у име Господа, изгна из ње духа, који неје био од Бога; и девојка престане гатати и прорицати. Њени господари, лишивши се прихода, нађуте се на апостоле, и оптуже их власти, говорећи: „Ови људи про-

поведају науку, коју ми, као римски поданици, неможемо да слушамо.“ Народ се узбуди, и старешине, без икаква суда, заповеде свирепо избити Павла и Силу, па их потом затворе у тамницу. Затим их окују ланцима, прикују им ноге за паљеве, и строго заповеде чувати их.

Апостоли, надајући се тврдо на благост и силу Господа, не клону духом, но трпељиво подносише заточење своје. Једне ноћи они су се у тамници молили и песмама славили Бога. Наједанпут, око пола-ноћи, земља се страшно затресе врата се на тамници отворе и спадну окови са заточеника. Стражар, који је спавао, пробуди се, и видећи, да су врата отворена, помисли да су заиста заточеници побегли. У страху том он се хтеде убити, но Павле га умири рекавши: „не чини себи никаква зла, ми смо овде.“ Тада стражар, познавши силу божију, падне к ногама апостола и повиче: „Господари мои, шта ћу ја да чиним, да би се спасао?“ „Веруј у Господа Исуса Христа, па ћеш се спасти,“ рекну му они.

Стражар одведе апостоле к себи, опере им ране, и са-слушавши од њих слово божије крсти се са целом својом породицом. Међутим старешине, без сумње устрашивши се земљетреса, издаду сутра дан заповест да се одпусте заточеници; но Павле одговори: „Нас су, као грађане Римске, јавно били, затворили без суда у тамницу, а сад хоће тајно да нас одпусте! Нека дођу саме старешине да нас ослободе.“ Старешине се јако уплаше, шта су учиниле; јер су се грађани Римски користили особитим преимућствама: они су увек могли захтевати суд од Кесара или императора, и њих није могуће било казнити без суда. Због тога су породице и целе вароши често скупо куповале право на Римско грађанство. Павле по рођењу беше Римски грађанин. Старешине сад саме дођу у тамницу, извине се пред апостолима, и бојећи се, да не падну у какву беду због њих замоле их да се удале из вароши; они то и у чине но најпре отиду те се виде са Лидиом и верујућима.

У другим варошима Грчке, Солуну и Верии, обратили су апостоли многе Јудеје, Елине и неке знатне жене; но Јудеји, непримивши, веру, узбуне као и пређе, против њих власт. Не могући оповргнут њихову науку, стараху се да их представе као бунтовнике против правитељства, говорећи: „Ови људи поступају против заповести Кесарева, смарајући другога за цара — Исуса.“ Заиста, они су знали, да то није истина, и да апостоли, проповедајући веру у Христа, никад нису мислили подикати народ против цара; но кад безсавесни људи нису у стању оповргнути истину, они прибегавају к опадништву. Ова потварања узнемиравала су старешине и народ, и апостоли принуђени бејаху да се удале; но свуда су они остављали за собом посејано добро семе. Слово Божије, што су га проповедали, укорењавало се у срца и приносило је богате плодове просвећујући срца и измењујући живот онима, што су примили веру, по начину нове науке. Ми видимо из посланица, да кратковремено бављење Павлово у Филипама и Солуну, није било бесплодно; и да су многи у тим варошима примили науку Христову, живећи добродјетелно и свето. Апостол, удаљавајући се из вароши, у којој је проповедао, старао се и даље са љубављу о новообраћенима, и писмено је допуњивао своје устмено проповедање. У свима његовим посланицима види се његова горећа отчинска љубав према ученицима; он је заиста могао казати: „ми смо, из велике љубави према вама, зажелели предати вам не само проповедање божије, но и душе своје, зато, што сте нам ви мили постали (1. к. Тес. II. 8.)“

Хришћани, видећи да јарост Јудеја против Павла све већа постаје, склоне га да иде у Атину. Лука је био у Филипама, Сила и Тимотеј остали су још у Верии, где су многи са жељом примали *слово*, изучавајући посведневно св. Писмо и уверавајући се о истинитости нове науке. Павле, је пак оставио Верииу и одпутовао у Атину.

Атина је била најзнаменитија варош у Грчкој. У то време Грчка беше најобразованија држава у свету Атина је била средсреда науке, мудрости и вештине. Школе Атинске свуда су се славиле; са свију страна долазили су да слушају атинске мудраце: и становници Атине преузношаху се што је варош њихова од самог основа њеног посвећена била богињи мудрости, *Минерви* или *Атини*.

(Наставиће се.)

Опис Манастира Дужн и Тврдоша у Херцеговини

(Наставак.)

Сад ћу описати у кратком нацрту судбу Дужског манастира, од тог времена, од кад је он постао уточиштем гоњене братије Тврдошке, па до дана данашњег. На жалост податци су не пуни особито за прву половину XVIII века. Ми знамо само, да је у 1709. год. проигуман у Дужима био Симеон, у 1721. год. избран је био за игумана Висарион; у 1744. год. Арсеније Вујовић. Тај Арсеније био је врло ревностан и трудољубив, он је купио за манастир неке земље, и раширио је манастирска здања. После њега за игумана постављен је био Стеван Милутиновић 1750. год. а по узвишењу његовом на степен митрополита постављен је Григорије 1763. год. а за овим Максим игуман у 1767. год. За време његовог јеромонах Симеон Куртовић учинио је много добра манастиру, засадио је велики виноград, који постоји до дана данашњег; начинио је на р. Требиници у селу Биочу воденицу, која и сада сваке године доноси манастиру до 1600 ока брашна, а такође близу цркве врло дубоки бунар (густниерна Латински cistezna), који је врло полезен за манастир. Он непресушије и у највећој суши и ради чистоте у њему држе рибу. Тај Симеон био је рођењем брат чуженог у своје време Трестанског трговца Јована Куртовића, који је у 1779. год. приволео њега, да се пре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

сели код њега у Тријест, гди је и умро. У 1782. год. постављен је игуманом Пајсије Јокановић; он је увео у манастир бољи поредак. Теодосије Ногулић постављен је био игуманом у 1791. год. он се одликовао побожношћу и учешћу добивши образовање у Тријесту гди је седам година био парохинским свештеником, он је први завео у Дужима српско циеније. Претрпео је он страшна гонења од Требинских турака. Њега су без сваке кривице затварали у тамницу, принуђавали га, да се одкупљује по врло скупе новце и напоследку послали су га у Травник к босанском вежиру, који га је две године држао у затвору. Напоследку старешине села у шумама отиду у Травник и измоле код паше да се он тавнице ослободи. За време његово био је у Дужима неки јеромонах Нектарије Зотовић, одважни јунак, који је највећма чувао манастир од Требинских турака, — силедија у 1807 год. Требинци окривили су њега пред Саби-пашом Ресулбеговићем због тајних сношаја с Црногорцима и Рускима коју су у то време заузели которски Залив. Те исте године црногорци с једним одељењем руске војске нападну на села, што су у околини Требиња и попале их, но доцније били су принуђени да одступе. Тада Сабит-паша дзвљао је игумана Теодосија и Нектарија да им суде. Нектарије био је невин, но чувши зашто га окривљују, знао је каква га судба очекује. Он је казао Теодосију „ако ја видим, да ме паша хоће да казни, то ћу ја пре њега распорити ножем, само како ме изведу пред њега.“ Игуман га је почео умољавати да не чини то, јер тада би турци поубијали све калуђере, разрушили цркву и манастир и предала би смрти мноштво невиних хришћана. Он је саветовао њега ако нужно буде, да претрпи смрт без ропгања за Христа и свету цркву. Те речи јако су подејствовале на њега. Кад су их довели, паша није хтео да разбира њихову кривицу, већ одмах је заповедио да их затворе у његов хар. Нектарије опст почне претити, но игуман са

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

сузама умољавао га је, да одустане од своје намере. У от време дође гаваз пашин и позове Нектарија самог: он се опрости са игуманом и отиде с гавазом. Кад су га водили к паши два каваза увате га за руке, а паша својом руком ударига ножем. Но он је се тако тргао, да је оба каваза обалио на под и јуришио на пашу, да га закоље; но у ту минуту, падну му на памет речи игумана, и рука, у којој је он већ држао отети од паше нож повратила је се на своје место. У то време кавази су успели опет уватити га, смртно га ране. Труп његов извуку на авлију раздену га, и тек је што је се почело свитати повуку га кроз варош на вешала која су била намештена при улазку у варош, ту су га обесили онако мртвог. Он је висио три дана, и може бити, да бих још и више висио на вешалама да нису неки старци отишли к паши, и с великим страом измоли дозвољење да скину његово тело; њега су саранили у цркви, што је у селу Подглављу. Дај му Боже царство небесно!

У 1812 год. био је постављен за игумана Партеније Петровић и управљао је манастиром до 1844 год. Он је начинио ћелије, и купио доста земље за манастир. За доста дуго време свога настојатељства, он је више пута страдао од турака. Али-паша Сточевић неколико пута узимао је новце од манастира; а једанпут је хтео да убије Партенија, због звона, које је јошт у старо време пренешено било из Тврдоша у Дужи и намешћено на стубовима те је оглашавало празничне и недељне дане. Требински турци, давно су се љутили на то звоно, и жалили су се паши на игумана и говорили су да ниједан прави турчи већ не може прићи к Дужима, због тога што тамо звоно звони, као у Ђаурској земљи. Међу Требињским турцима најжешћи враг звона био Хаџи бег Релубеговић синовац паше Сточевића, који је имао на њега велики уплив. Паша дозове игумана каже му све и заврши своју реч тиме, да се он може одкупити од казни, но да звоно мора сместити у унутраш-

њост саме цркве. Партеније узајми од трговца 15.000 гроша, но давши те новце паши, он измоли од њега дозволење да остави звоно на пређашњем месту, тако је остало и до данашњег. Великим непријатељем игумана био је такође Хасан-бег. Русабеговић, који га је неколико пута мучио, тукао. и принуђивао да се одкупљује. Од 1844 па до 1849. год. игуманом био је Христифор Зотовић. За време његово, баш 1847 год. у манастиру догодио се случај, о коме ја не могу да пређутим. Савва Куштров родом из села Мрковоића у Попову, лежао је у манастиру 16 година, повређени ударом крви. Он је јошг из малена остао сиротаном и поражен био страшном и необичном болешћу. Најискуснији лекари у Дубровнику лечили су га, ал узалудно, и он је потрошио сво своје имање на лечења. Оставши без отца и мајке и без парчета леба, он би сиромаскапао, да га ни су дужски калуђери примили к себи на живљење Христа ради, чувши о несретном његовом положају. Њему су они дали једну собу близу манастирске гостионице. Лежећи тамо 16 година, он постаде чувен готово по целој Херцеговини, како хришћанима, који су долазили у манстир на поклонење, тако и турцима, који су се зауставили код калуђера ради тога, да бадава вечерају и преноће. И турци хришћани под једнако су сачутовали њему, и једанпут у Мају месецу 1877. год. тај ослаблени јави се у цркви на утрењу. Игуман и остали калуђери прекину читање, тако су били зачуђени или боље рећи уплашени. Они брже боље пошљу једног калуђера у собу Саввину, да види, да ли је тамо болестник, јер се он њима учинио као неско привиђење; ал болестника у соби није било. Свршила се јутрења; затим игуман с „братијом“ позову Саву у општу собу манастирску с нестрплењем желећи га распитати, шта је се с њим догодило. Сви су се ту скупили, ја сам тада био ђак у манастиру, и слушао сам његов одговор. Ево шта је он говорио: Отче игумане, господине мој! ја се сам чу-

дим, шта је се самном догодило данашње ноћи. Ја сам за-
 спао после по ноћи и спавао сам врло јако док се није по-
 чело свитати. Кад се је почела дан и ноћ делити, на један-
 пут неко удари у собна врата, и ја се пробудим. У ту ми-
 нуту неко дете, ставши на сред собе почне звати; ја сам
 се одазвао: он ми рече: „устај ти већ одавно лежиш овде.“
 Ја сам мислио да је то био неки од ђака манастирски па-
 реко: „иди одатле немој ми досађивати“ дете; одговори: „не-
 бојсе устај, ја сам послан од мајке божије, да кажем теби,
 да ти устајеш,“ он ме узе за руку и подиже ме. Ја сам
 одма осетио, да ми је лакше и устанем на ноге. Ја почнем
 разгледати, које био самном и невидох никог, а само чух
 глас који ми говори: „сад си ти здрав са помоћу Бога и
 мајке божије; иди у цркву и благодари Богу: два пут све-
 ти елеј за своје исцелење и одслужи два бденија, и никад
 неодолази од те цркве, јер ће ти се болест твоја повратити.“
 И јошт ми је казао нешто, ал то ја нећу казати до после-
 дње своје исповеди, и сада тај човек живи у манастиру са-
 вршено здрав. Чудно исцелење несрећног страдалца удиви-
 ло како хришћане тако и турке, многи чувши о томе, нису
 хтели веровати и нарочито долазили су у манастир да се
 у вере и распитивали су Савву. Требињски Турци тако
 исто одма су послали једног од своих ради те цели. Кад су
 се уверили говорили су: „Аллах Аллах! Каквих ти чудеса
 нема на овом свету, и заиста је тај манастир кућа божија.“

(Продужиће се.)

Чудеса архистратнга Михајла.

(Продужење.)

У оваковим діелима поучаваше се блажени Архип и
 посредством молитава разговараше се са Господом Богом
 своим, као анђео Господов живио је и на земљи, а све је
 већма тежио ка небеском животу, он се стараше, не само

www.unice.org
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

својем спасењу, него и о спасењу других људи: Он је не-
 вјерне обраћао у Христову веру крштавајући их у име све-
 те Троице.

Кад то видоше невјерни Јелини, из зависти немогоше
 трпети, нити очима гледати преславна чудеса, која се по-
 казиваху од свете воде. нити пак моглоше гледати у св. цр-
 кви блаж. Архипа већ га презираху и гледаху да му како
 год дођу главе. Тако често су га нападали вукли за косу
 и браду, вукли су га по земљи и ногама гурали, и другим
 разним мукама мучише га, и из цркве изгонише. Блажени
 Архип све је то јуначки трпио а никако се у вредио није,
 нити поколебао. нити одступао од свете цркве, него непре-
 станка служаше Богу са свим срцем своим, и једнако се
 стараше о спасењу душа људских.

После ових мука које је претрпио блаж. Архип, беза-
 конници измисле други начин, посредством кога мишљаху,
 остварити своју злу намеру. Тако скупише се једанпут и
 зговореше се између себе овако: „дај да заспемо свету
 воду земљом, Архипа да убијемо, јер ако то не учинимо,
 то ће сви богови наши до последњег уништени бити, од
 оних људи, који се тамо изцељују.“ По том договору кре-
 нуше се к светоме извору да га заспу и да убију блаж.
 Архипа, но будући да их је било у већем броју, то се они
 поделе, на два одељења: једно одељење да заспе свету воду,
 а друго да иде у св. цркву да убије Архипа; но они су
 само предполагали, а Господ је располагао, јер кад су до-
 шли к светој цркви, и хтели дићи руке на блаж. Архипа,
 наједанпут умртвише им се руке тако, да ниједан није могао
 мрднути, а блаж. Архип остаде у цркви неповредљив. У
 исто време показа се и од светог извора, велико чудо, јер
 чим се невјерници приближише к светоме извору, одмах
 изађе из воде ватрени пламен, на њих и разagna их које
 куда; они се разбегоше своим кућама са великим стидом.

Но они се опет нису умирили, шкргутаху зубима, и хваљаху се да ћеју уништити чудотворни извор, свету цркву и њеног служитеља. Тако бејаше близу тог места једна река, која је текла с леве стране цркве, и која се зваше *Хрисос*; безаконици се договоре, да наврате ту реку на чудотворни извор, да би тако посредством смешаних вода чудотворни извор изгубио своју чудотворну силу. И кад безаконици њихово зло намерење почеше приводити у дело, онда наједанпут по заповести божијој, произведе река свом току други пут, и потече с десне стране цркве. Кад то видоше безаконици, постидеше се и вратише се својој кући.

Недалеко од тог светог места биле су још две реке: једној беше име *Ликоканер* а другој *Кувос*, обе тецаху кроз једну високу гору, и при крају горе обе се сливаху у једну текући право у предјел *Ликиски*. Сад безаконици по савету ђавољем договоре се, да обе те реке обрну, те да посредством њих разоре свети храм *Архистратига Михаила*, затрпају чудотворни извор и потопе блаженог *Архипа*. И доиста бејаше то свето место на таквом положају, како га безаконици посредством тих река могаху лако уништити, јер вода бејаше на великој висини, а св. црква у долини; но и ту им Господ намере осујети.

Безаконици по њиховом договору скупиле се опет из свију градова и у великој мложини дођоше у *Лаодикију*, одатле се кренуше и дођу к светој цркви. Код свете цркве бејаше близу олтара велики камен, који је имао ширину и висину неизмерљиву, а дубину безкрајну. Безаконици видећи, да је најбоље да од тог камена почну копати из, чак до горе ће се оно обе реке састављаху.

Кад виде блажени *Архип* намерење нечастивих људи, припаде Богу на молитву, мољаше се безпрестанка проливајући сузе, призивајући у помоћ *Архистратига Михаила*, да сачува свето место од водног потопа, да се неиспуну жеља нечастивих. У молитви он говораше: „нећу побећи од овог

светог места, нити ћу изаћи из цркве, већ ћу овде да умрем, ако Господ пусти да се ова светиња уништи.“ Кад се већ бејаше навршило 10 дана од како су Јелини почели копати из, куда ће реке окренути свој ток, баш у сами тај десети дан пустише ријеке на храм св. Архистратига Михаила а они побегоше подалеко да гледају пропаст светиње. Сад у једанпут громовито заухташе, и беху се упутиле право на светињу са великом опасношћу. Међутим блажени Архип бејаше једнако у цркви и непрестанка мољаше се Господу Богу, и наједанпут чу громовито ухташе воде, сад повика блажени Архип упомоћ Архистратига Михаила, и мољаше се Господу да сачува свето место, како се неби нечастиви веселили, него да буду у њиовом намерењу посрамљени, а да се прославља име божије и да се узвишава анђелска сила и заступништво. Блажени Архип молећи се Господу певаше Давидов псалом. „Воздвигоша рѣки господи воздвигоша рѣки гласи своа: возмѣтз рѣки сотренїа своа отз гласокз водз многихз; дивни висоти морскїа дикенз вк високихз Господ. Домѣ твоємѣ подобаетз скатына Господи вк долготѣ днїи.“ И баш оног часа кад блаж. Архип ово говораше чу глас, који му се заповедаше, да изађе из цркве, он по тој заповести одма изађе, и виде Архистратига Михаила у облику човеческом, који бејаше одвећ чудан и пресветао, онако исто изгледаше као кад се јављао пророку Данилу. Блаж. Архип немогаше гледати Архистратига, од великог страха паде на земљу. Архистратиг му реч: храбар буди, небојсе, оди к мени, да видиш божију силу, која ће се показати над овом водом.“ Тада блаж. Архип са великим страхом дође к војводи небесних сила стаде по заповести анђелској с леве стране, и наједанпут виде ватрени стуб, који бејаше узвишен од земље, па чак до неба; међутим вода бејаше дошла близу светог места, а Архистратиг подиже своју десницу прекрсти по води и рече: „стани ту.“ На заповест анђелску стаде вода као стена камена. И тако

се испунише ове пророческе ријечи: „видѣша та води и оубоашася.“ По томе обрну се свети Архистратиг, оном великом камену који бејаше близу олтара удари по њему штапом и направи на камену знак крста, одма затим запуцаше громови, потресе се земља, и камен се разцѣпи на две полутине, те тако постаде између разцѣпотина ужасна провала (лабиринт). После тог чуда рече Архистратиг: овде да се са тре свака нечастива сила, која би ишла против овог светог места; а ово свето место да буде од помоћи свакоме који с тврдом вером дође.“ По том рече блаж. Архипу: „пређи на десну страну,“ он по заповести одма пређе. Сад свети Архистратиг громовито рече води: „уђи у ову камену провалу.“ На тај глас вода громовито заухта у камену и од тада, свадга су те реке текле и стицале се у тај камен.

Беззакони Јелини који стајаху подалеко, да гледају пропаст светог места, од великог страха окаменише се.

После овог свети Архистратиг оде на небо, а блажени Архип оста у светој цркви гди једнако прослављаше Бога, и величаше заступлење војводе небесних сила. Сви вјерни који су долазили к светој месту прослављаху Господа, Бога; и од тог времена установише празновати тај дан у који је Архистратиг чуда учинио.

Кад је се блаженом Архипу навршило 70 година умре, а верни његово тело погребеше на том светом месту; а душа му се узнела Господу Богу, и тамо слави, Бога отца, и светог духа вовеки віеков — амин.

посрбио

Милош М. Домановић,
богослов.

ЈАВНА КОРЕШНОДЕНЦИЈА :

Г. Вујићу у Карловцима. 1. 2. и 3. броја „Пастира“ од ове године немамо. Кад их прештапамо, добићете их.

Уред.

ШТАМПАРИЈА НИКОЛЕ СТЕФАНОВИЋА У БЕОГРАДУ